

disclosed. In this process professional orientation plays a significant role, which also has an anthropological basis (G. Moore). Professional orientation is a dialectical unity of subjective and objective measurements. An inner person's need in orientation is the result of self-knowledge and cognition of society of risk, which in turn contributes to person's life strategies realization and produces the opposite effect on the content and organizational forms of professional education. Also the argues that the anthropological and humanistic-oriented professional education, able to contribute to the modernization of society and its spiritual renewal important psychical maturity of a person. Also it has been noticed that for the anthropologically and humanistic-oriented professional education, able to contribute to the modernization of society and its spiritual renewal, person's psychical maturity is important. Professional education should create conditions for achieving by pupils and students this state, because otherwise they might get professional education without ability to work in a team, adhere to discipline and technological requirements. It is shown that the consideration of professional education is important to consider its level, which offers career prospects – from skilled worker to a specialist with a wide range of professional, cultural and social competencies.

Key words: *professional orientation, person self-realization, labor world, professional education, professional learning, professional orientation acting, continuous education, information society, society of knowledge.*

УДК 378.22:373.3:[004]–053.5

Л. Г. Дзюба

Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ОЗНАЙОМЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ІКТ

Сучасній школі потрібні вчителі, які здатні поєднати ґрунтовні знання та вміння з використання інформаційних, телекомунікаційних технологій у власній професійній діяльності з психолого-педагогічними особливостями роботи з дітьми молодшого шкільного віку. Перед ними постає завдання на належному рівні ознайомити молодших школярів з новітніми комп'ютерними технологіями. Тому важливою складовою підготовки фахівців є дослідження та аналіз готовності майбутніх учителів початкової школи до ознайомлення учнів з інформаційно-комунікаційними технологіями, пошук шляхів формування такої готовності. У статті розглянуто теоретичний аспект формування готовності вчителів початкової школи до ознайомлення учнів з інформаційно-комунікаційними технологіями, охарактеризовано складові такої готовності та запропоновано можливі шляхи її формування.

Ключові слова: *професійна підготовка, готовність, критерій готовності, компонент готовності, інформаційно-комунікаційні технології, модель.*

Постановка проблеми. Для сучасного світу характерним є введення інформаційних технологій у всі сфери життєдіяльності суспільства, а засоби інформатизації дедалі більше пронизують навчальний процес загальноосвітньої школи. У зв'язку з тим, що діти досить рано

оволодівають комп'ютером, ознайомлення з ІКТ стає необхідним уже в початковій школі. У зв'язку з цим однією з цілей освітньої галузі «Технологія» нового Державного стандарту є формування і розвиток в учнів інформаційно-комунікаційної компетентності для реалізації їх творчого потенціалу й соціалізації в суспільстві. З цією метою до змісту початкової школи з другого класу включено предмет «Сходинки до інформатики», що викликає потребу в підготовці фахівців, які володіють сучасними комп'ютерно орієнтованими технологіями та здатні на належному рівні ознайомити учнів початкової школи з ІКТ.

Аналіз актуальних досліджень. Питання вдосконалення підготовки кваліфікованих учителів інформатики початкової школи розглядаються в роботах І. М. Антипова, Г. А. Бордовських, Г. Г. Брусніціної, О. Ф. Брискіна, Т. В. Добудько, А. П. Єршова, М. І. Жалдак, В. М. Заварикіна, С. А. Зайцевої, С. М. Зіяудінової, Г. А. Кручиніної, М. П. Лапчик, Т. А. Лавиної, С. В. Поморцева, І. В. Ряхінової, І. Ю. Степанової, Т. А. Яковлевої та ін. [4].

Досвід підготовки вчителя початкових класів у галузі інформаційних технологій висвітлено в працях С. О. Гунька, Ю. О. Дорошенка, І. А. Доніної, М. І. Жалдака, Ю. О. Жука, О. В. Кравчук, М. М. Левшина, Н. П. Листопад, О. В. Майбороди, Є. М. Разинкіної, І. М. Смирнової, С. І. Тадіян, О. Є. Трофімова, В. В. Шакотька, О. В. Шиман.

Незважаючи на вагомість праць дослідників, зазначене вище свідчить, що підготовка майбутнього вчителя початкових класів до ознайомлення учнів з ІКТ є актуальною проблемою і вимагає нових підходів до її розв'язання.

Мета статті: теоретичний аналіз формування готовності вчителів початкових класів до ознайомлення учнів з ІКТ.

Виклад основного матеріалу. Проблема формування готовності майбутніх учителів початкової школи до ознайомлення учнів з ІКТ залишається актуальною і повністю не розв'язаною, оскільки відсутні цілісні дослідження, де б системно висвітлювалися науково-теоретичні підходи побудови змісту підготовки фахівців, розробка методів і форм їх реалізації.

З огляду на вікові й індивідуальні особливості учнів початкової школи ознайомлення учнів з ІКТ потребує застосування спеціальної методики. У практичній діяльності вчителів доводиться вирішувати питання як глобального характеру (визначення мети та завдань ознайомлення учнів початкових класів з ІКТ, взаємозв'язок інформатики з іншими предметами початкової школи), так і питання, що пов'язані з технологією викладання (вибір програмно-методичних засобів, планування та змістове наповнення

уроку, вибір оптимальних форм і методів його проведення, організація контролю за рівнем засвоєння матеріалу тощо). Така особливість викладання потребує від учителя початкових класів ґрунтовної підготовки. У зв'язку з цим виникає проблема формування готовності вчителя початкових класів до ознайомлення учнів з інформаційно-комунікаційними технологіями.

Вважаємо, що така складова повинна стати важливим компонентом професійної підготовки вчителя початкових класів до навчально-виховної діяльності. Головними науковими підходами до окреслення поняття готовності майбутніх учителів початкової школи до ознайомлення учнів з ІКТ є діяльнісний, особистісно-зорієнтований, психофізіологічний і компетентнісний.

Особливість діяльнісного підходу полягає у спрямованості навчально-виховного процесу на розвиток умінь і навичок особистості майбутнього вчителя початкових класів, застосування на практиці здобутих знань з різних навчальних предметів до ознайомлення учнів з ІКТ, успішну його адаптацію в соціумі, професійну самореалізацію, формування здібностей до колективної діяльності та самоосвіти. В основу діяльнісного підходу покладено теорію поетапного формування розумових дій. Згідно з цією теорією, процес формування поняття готовності до ознайомлення з ІКТ включає кілька етапів: мотиваційний, орієнтована основа дій, матеріальний і розумовий. Усі ці етапи поступово формують готовність майбутнього вчителя початкової школи до ознайомлення учнів з ІКТ як необхідну складову його професійного становлення.

Особистісний підхід до розуміння поняття «готовність» представлений роботами Б. Ананьєва, М. Дьяченка, Л. Кандибовича, А. Линенко, В. Сластьоніна та ін., де готовність розглядається як прояв індивідуальних якостей особистості в їхній єдності, які обумовлені характером діяльності, причому в структурі готовності вчені виділяють взаємопов'язані компоненти. В. Сластьонін і Б. Ананьєв розглядають готовність як прояв здібностей особистості, основою якого є свідоме прагнення до ефективної діяльності. М. Дьяченко і Л. Кандибович розуміють готовність як налаштування на виконання діяльності, що обумовлюється мотивами й позитивним ставленням до цієї діяльності. Учені визначають поняття «готовність» як цілеспрямований прояв особистості, що містить у собі її переконання, погляди, мотиви, почуття, вольові й інтелектуальні якості, знання, уміння, навички, налаштування на певну поведінку. Реалізація особистісно-зорієнтованого підходу вимагає

створення атмосфери доброзичливості та співробітництва; співуправління й самоврядування; творча діяльність майбутнього вчителя початкової школи; розвиток його активності й самостійності в підготовці до ознайомлення учнів з ІКТ. У цьому підході готовність розглядається як новоутворення чи якість особистості.

Специфіка психофізіологічного підходу до визначення поняття готовності майбутніх учителів початкових класів до ознайомлення з ІКТ визначена віковими та психологічними особливостями розвитку молодших школярів, розвитком їх пам'яті, уваги й мислення.

У контексті розвитку сучасної освіти важливого значення у формуванні поняття готовності набуває компетентнісний підхід. Компетентнісний підхід передбачає зміну цілей і очікуваних результатів освіти у вигляді компетенцій, які відображають різні рівні професійних завдань. Результат освіти, в контексті компетентнісного підходу, розглядається як уміння діяти, застосовувати набуті знання в проблемних ситуаціях професійної діяльності й характеризується поняттям «компетентність». У сучасній науці компетентність розглядають як найважливішу умову ефективної діяльності особистості, як показник її здібностей і визначають як інтегративну якість особистості, яка проявляється у здатності й готовності до діяльності й базується на знаннях і досвіді [2]. Поняття «готовність до ознайомлення з ІКТ» розглядають як аспект компетентності, що містить у собі певний комплекс компетенцій. «Компетенцію» визначають як складову компетентності, а «компетентність», у свою чергу, є проявом готовності.

Отже, виходячи з таких підходів поняття готовності можна визначити як цілісне особистісне утворення, що характеризується сукупністю гуманістичних і духовно-практичних ціннісних орієнтацій, фаховою компетентністю з питань ознайомлення учнів початкової школи з інформаційно-комунікаційними технологіями.

Системне дослідження поняття готовності передбачає виділення компонентів, критеріїв і рівнів готовності. Так, проведений нами аналіз теоретичних джерел щодо формування готовності майбутнього вчителя початкових класів до ознайомлення учнів з ІКТ дозволяє виділити такі основні компоненти готовності:

1. Мотиваційно-вольовий компонент формує основу для реалізації інших структурних компонентів, виступає як передумова формування позитивного ставлення вчителя до ознайомлення учнів з ІКТ як цілісного системного процесу. Основною змістовою характеристикою цього

компоненту виступає наявність інтересу до інформаційно-комунікаційних технологій, їх розвитку й упровадження в початковій освіті.

2. Когнітивний компонент передбачає систему теоретичних знань про інформаційно-комунікаційні технології, методи, форми й засоби ознайомлення учнів початкової школи з ними.

3. Операційний компонент готовності – це сукупність умінь і навичок майбутнього вчителя початкової школи, що забезпечують успішність виконання певних дій з ознайомлення молодших школярів з ІКТ (уміння визначити рівень оволодіння ІКТ дитиною, її рівень розвитку, її здібності й нахили).

4. Рефлексивний компонент готовності до ознайомлення учнів початкової школи з ІКТ передбачає самоаналіз майбутнього вчителя, діяльність та спілкування спрямовані на аналіз рівня оволодіння учнями інформаційно-комунікаційними технологіями, співвіднесення майбутнім учителем цілей і результатів ознайомлення учнів з ІКТ у початковій школі, здійснення корекції дій на основі рефлексивного аналізу.

Важливим кроком у дослідженні формування готовності майбутніх учителів початкової школи є виділення критеріїв готовності. Спираючись на досвід науковців у галузі інформатики та початкового навчання, можна схарактеризувати такі основні критеріїв готовності майбутніх учителів до ознайомлення учнів початкових класів з ІКТ:

1. Мотиваційно-цільовий критерій передбачає мотиви, потреби, інтереси, переконання, цінності та визначає спрямованість, майбутнього вчителя початкових класів, його прагнення до розвитку педагогічних здібностей, удосконалення знань, умінь і навичок до ознайомлення молодших школярів з ІКТ.

2. Когнітивно-інформаційний критерій містить у собі оволодіння базовими психолого-педагогічними знаннями, знаннями про методику ознайомлення молодших школярів з ІКТ, міцність і гнучкість засвоєння цих знань.

3. Операційно-діяльнісний критерій характеризує сукупність умінь здійснювати діагностику здібностей дитини, добирати найбільш ефективні методи й тактики для розв'язання проблеми, доцільність реалізації дій під час ознайомлення учнів початкової школи з ІКТ.

4. Результативно-рефлексивний критерій визначає самоконтроль і самооцінку дій майбутнього вчителя початкової школи щодо ознайомлення учнів з ІКТ, уміння здійснювати контроль власної діяльності з метою самовдосконалення.

Системне дослідження поняття готовності, складових формування готовності до ознайомлення з ІКТ майбутніх учителів початкової школи дозволить виявити необхідні шляхи підготовки компетентного педагога, професійно адаптованого відповідно до потреб сучасного суспільства.

Особливої актуальності у зв'язку зі сказаним набуває проблема розробки моделі формування готовності вчителя інформатики початкової школи до ознайомлення учнів з інформаційно-комунікаційними технологіями, що передбачає широкий аналіз педагогічних, соціальних, психологічних умов і шляхів їх реалізації у вищому навчальному закладі з метою повноцінного та всебічного забезпечення ознайомлення учнів початкової школи з ІКТ та впровадження нових інформатичних курсів у початковій школі.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Застосування новітніх інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі початкової школи потребує не лише наявності засобів інформаційно-технічної та комп'ютерно-методичної підтримки навчального процесу, а й підготовки вчителів, які здатні ефективно поєднувати у своїй професійній діяльності специфіку роботи з інформаційно-комунікаційними технологіями та особливості роботи з учнями початкової школи. Тому важливим залишається питання дослідження й аналізу формування готовності майбутніх учителів початкової школи до ознайомлення учнів з інформаційно-комунікаційними технологіями [7, 81–84].

У даній статті нами було проаналізовано основні підходи до визначення поняття готовності майбутніх учителів початкових класів до ознайомлення учнів з ІКТ, виділено компоненти та критерії готовності, запропоновано розробку моделі готовності як один зі шляхів її формування.

Актуальність розглянутого питання свідчить про важливість подальшого дослідження формування готовності вчителів початкової школи до ознайомлення учнів з ІКТ як необхідної складової підготовки майбутніх фахівців, що буде ґрунтовно вивчено нами в подальшій науковій діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балл Г. О. Формування готовності до професійної праці у контексті гуманізації освіти / Г. О. Балл, П. С. Перепелиця // Психологічні аспекти гуманізації освіти. Книга для вчителя / за ред. Г. О. Балла. – Київ-Рівне [б. в.], 1996. – 167 с.
2. Барбіна Є. С. Теоретичні аспекти професійної підготовки майбутнього вчителя / Є. С. Барбіна // Збірник наукових праць : Педагогічні науки. – Вип. 27. – Херсон : Видавництво ХДПУ, 2006. – С. 96–99.
3. Гуцан Т. Г. Науково-теоретичний аналіз готовності майбутнього вчителя економіки до профільного навчання старшокласників [Електронний ресурс] / Т. Г. Гуцан. – Режим доступу :

<http://intkonf.org/gutsan-tg-naukovo-teoretichniy-analiz-gotovnostimaybutnogo-vchitelya-ekonomiki-do-profilnogo-navchannyastarshoklasnikiv/>.

4. Жалдак М. И. Система подготовки учителя к использованию информационной технологии в учебном процессе : дис. ... в форме науч. доклада д-ра пед. наук : 13.00.02 / М. И. Жалдак ; АПН СССР; НИИ содержания и методов обучения. – М., 1989. – 48 с.

5. Суховірський О. В. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до використання інформаційних технологій : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / О. В. Суховірський. – К., 2005. – 20 с.

6. Усата О. Ю. Підготовка майбутніх учителів інформатики до впровадження особистісно орієнтованих технологій навчання : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / О. Ю. Усата ; Житомирський держ. ун-т ім. І. Франка. – Житомир, 2008. – 247 арк.

7. Халілова Ф. С. Інформаційні технології в професійній діяльності вчителя початкової школи / під редакцією Н. В. Апатової. – Сімферополь, «ДОЛЯ», 2009. – 240 с.

РЕЗЮМЕ

Дзюба Л. Г. Теоретические основы формирования готовности будущих учителей к ознакомлению младших школьников с ИКТ.

Современной школе нужны учителя, которые способны соединить основательные знания и умения по использованию информационных, телекоммуникационных технологий в своей профессиональной деятельности с психолого-педагогическими особенностями работы с детьми младшего школьного возраста. Перед ними стоит задача на должном уровне ознакомить младших школьников с новейшими компьютерными технологиями. Поэтому важной составляющей подготовки специалистов является исследование и анализ готовности будущих учителей начальной школы к ознакомлению учащихся с информационно-коммуникационными технологиями, поиск путей формирования такой готовности. В статье рассмотрен теоретический аспект формирования готовности учителей начальной школы к ознакомлению учащихся с информационно-коммуникационными технологиями, охарактеризованы составляющие такой готовности и предложены возможные пути ее формирования.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, готовность, критерий готовности, компонент готовности, информационно-коммуникационные технологии, модель.

SUMMARY

Dziuba L. Theoretical Foundations of the willingness of teachers to familiarize young students with ICT.

Modern society development involves the use of new information technologies as an integral part of everyone's life. Characteristics of information technology in today's world is put on a par with qualities such as the ability to read and write. A man who was able to effectively owns and information technology, has a different, new way of thinking is fundamentally different approaches to assessing problems in organizing their activities. Introduction to information technology begins in elementary school, so the primary school teacher assigned great responsibility, since it forms the students understanding of information and ways of relationship.

In elementary school, you need to equip children with the primary skills of information culture, the beginnings of computer literacy. Therefore, one of the main conditions for the introduction of science in the educational process of primary school – the new generation of teachers who need to know the technical capabilities of the computer, strictly adhere to

health standards and rules for the use of computers, learn the ropes in computer programs designed specifically for students to know the ethical rules for their use, have the method using the latest technology. Today schools need teachers who are able to combine a thorough knowledge and skills on the use of information, communication technologies in their professional work with psycho-pedagogical features of work with children of primary school age. Their challenge is at the right level to introduce younger pupils with the latest computer technology. Therefore, an important component of the training is the study and analysis of readiness for future elementary school teachers to familiarize pupils with information and communication technologies, how to promote such readiness. In this article we consider the theoretical aspects of formation of readiness of primary school teachers to educate pupils with information and communication technologies, we are characterized by elements such readiness and possible ways of its formation. The paper describes the main indicators and criteria of future primary school teachers to familiarize students with ICT that promotes thorough investigation of ways to improve such readiness and improve the educational process.

Key words: *training, readiness, readiness criteria, component availability, information and communication technology, model.*

УДК 796.011.3:378

Н. Завидівська

Львівський інститут банківської справи
Університету банківської справи
Національного банку України

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРАТИВНОГО НАВЧАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ У СИСТЕМІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ

У статті обґрунтовано необхідність інтегративного підходу в системі фізичного виховання вищої школи для оптимізації навчання здоров'язбереження. Виявлено особливості інтегративних процесів у фізичному вихованні студентів і здійснено характеристику змісту дисциплін, що стали основою для створення здоров'язбережувального навчального курсу. Розкрито інтегративну, міждисциплінарну сутність навчального курсу «Основи здоров'язбереження», зміст і сутність міждисциплінарних зв'язків у системі фізкультурно-оздоровчої освіти студентів вищих навчальних закладів. Обґрунтовано необхідність створення й використання міждисциплінарної інтегративної технології здоров'язбережувального навчання.

Ключові слова: *фізичне виховання, інтеграційні процеси, студенти вищих навчальних закладів, здоров'язбережувальне навчання.*

Постановка проблеми. Наша цивілізація, що переживає кризу традиційних ідеалів (вищих сенсів, цінностей і цілей), гостро потребує розкриття ефективних способів і механізмів збереження здоров'я людини, у тому числі й фізичного самовдосконалення. Ми живемо у світі, у якому відбуваються швидкі соціальні, технічні, культурні зміни.

Слід визнати, що одним з основних недоліків у процесі фізичного виховання студентів на нинішній день є панування практичного підходу, у